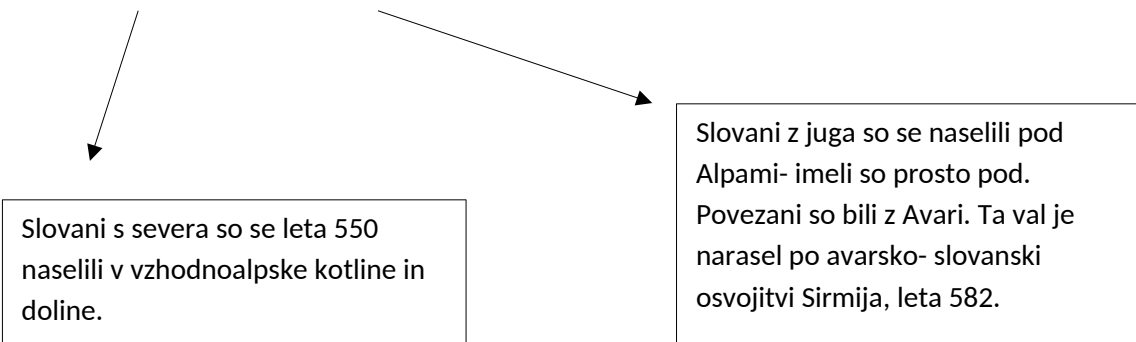


# NASELJEVANJE SLOVANOV

---

- Slovani so se naseljevali v vzhodnoalpski prostor, od 6. do 9. stoletja.
- Vrh naseljevanja dosežejo v koncu 6. stoletja
- 2 večja vala naseljevanja



- Slovani so se kmalu poselili v zgornje Posavje in Podravje.
- Pokrajina je bila neenakomerno poseljena- večina gozdovi.
- Bolj so poselili Celovško kotlino in okolico Kranja. V 7. In 8. Stoletju so poselili še grmičasto območje Posočja do Furlanske nižine.
- Rimska mesta in cerkvena organizacija- UNIČENO. Staroselci- POBITI ali ZASUŽNJENI.

# KARANTANIJA

---

1. kneževina v vzhodnih Alpah

- Slovani, ki so bili na današnjem Češkem in Moravskem so se leta 623 Uprli avarskem gospostvu.
- Uporniki, ki so bili pod vodstvom Sama (naj bi bil frankovskega rodu) so se združili v Samovo plemensko zvezo → kljubovala Avarom in Frankovski državi → Frankovski kralji so jo hoteli uničiti.
- Leta 658 Samova plemenska zveza razpade, zaradi Samove smrti → Avari dobijo spet oblast nad Slovani.
- Slovani, ki so bili globoko v Alpah, pa so v Samovi plemenski zvezi sestavljali posebno kneževino. Te Slované je vodil knez Valuk. → to je bila edina skupina, ki je ohranila samostojnost tudi po razpadu plemenske zveze.
- Območje, kjer so živeli Slovani, pod vodstvom kneza Valuka, se imenuje Karantanija (bilo je varno območje, zaradi gorskih verig)
- V 7. In 8. stoletju se Karantanija uveljavi kot politična tvorba- kneževina.
- Krepila se je v boju proti Avarom na vzhodu in Germanom na zahodu.
- Središče Karantanije je bil Krnski grad.
- Kneževina se je samostojno in svobodni razvijala do 8. stoletja.

## KARANTANSKA DRUŽBA

- Na čelu je bil knez, ki je stoloval na Krnskem gradu.
- Knez je bil njihov vladar, vladal je s pomočjo vrhnjega, vojaškega sloja.
- Kosezi- oboroženi knežji spremljevalci. Sodelovali so pri izbiranju in ustoličevanju knezov.

Do 13. stoletja so ohranili številne pravice in privilegije, imeli so svoje pravo in sodstvo ter posebno vlogo pri ustoličevanju koroških vojvod. Bili so osebno svobodni.

- Več naselij je sestavljalo župo, ki ji je načeloval župan. Najnižji položaj so sestavljalo patriarhalni sužnji (vojni ujetniki + potomci staroselcev)- ohranili so krščansko vero.



## USTOLIČEVANJE KARANTANSKIH KNEZOV

- Oblast je nastopil s posebnim obredom, s posaditvijo na knežji kamen.
- Knežji kamen je spodnji del jonskega stebra, postavljen je s podstavkom navzgor, tako da je bilo na njem mogoče sedeti.

## KARNIOLA

- Druga slovanska kneževina v vzhodnih Alpah.
- Zgodnji srednji vek
- Središče je bilo Zgornje Posavje.
- Družba Karniolcev naj bi bila podobna družbi Karantancev

## POKRISTJANJEVANJE

---

- V času, ko so Karantanci potrebovali bavarsko pomoč proti Obrom, je Bavarska že priznavala frankovsko nadoblast.
- Karantanci so prišli pod bavarsko nadoblast, oni pa pod frankovsko.
- Karantanci niso izgubili popolnoma vso samostojnost, še naprej so lahko sami izbirali kneze.
- Nova ideja: Slované je treba pokristjaniti.
- Škof Modest je posvetil večje število cerkva. Njegovo delovanje je bilo med Karantanci dobro sprejeto zaradi blage, irske misijonarske metode.
- 2 centra: Oglej(starejši center) in Salzburg → cerkveni spor → reši ga Karel Veliki → meja po reki Dravi. Severno od Drave : Salzburg. Južno od Drave: Oglej. → Marija Terezija uniči to mejo.
- Karantanci in Karniolci so se leta 818 vključili v upor spodnjepanonskega kneza Ljudevita Posavskega proti furlanskemu upravniku. Leta 820 upor doživi upor, Karantanci in Karniolci popolnoma izgubijo samostojnost.

## SPODNJA PANONIJA

- Franki so po končanih vojnah z Avari ustanovili mejno grofijo Spodnjo Panonijo.
- Knez Pribina je zvest Frankovskim kraljem in postane mejni grof → Blatenski Kostel ob Blatnem jezeru (center Spodnje Panonije)
- Kocelj se je hotel osamosvojiti od Frankov in frankovske vere
- Metod in Konstantin (iz Bizanca) sta poznala jezik Slovanov, ter tako širila krščanstvo v slovanskem jeziku.
- Salzburška cerkev je po letu 876 zatrla Metodovo kulturno delovanje v Spodnji Panoniji → Metod se je preselil na Moravsko, toda frankovska oblast se na tem ozemlju ni dolgo obdržala: v deželo so kmalu zatem vdrli Madžari.

## NOVI DRŽAVNI OKVIR

---

- Po Kocljevem padcu (leta 876) je oblast nad Spodnjo Panonijo prevzel Arnulf.
- V upravo je dobil velik prostor, ki je obsegal Panonsko nižino, Karantanijo in Karniolo.
- Središče Arnulfovega kraljestva je bila Karantanija- Krnski grad.
- Pridobil je oblast nad Bavarsko in leta 887 postane vzhodnofrankovski kralj → cesar
- Oblast so izvajali visoki plemiči, grofje po rodu iz Bavarske.
- Začetek procesa vzpostavljanje fevdalizma, vzpostavili prva zemljiška gospostva → proces fevdalizacije prekinjen zaradi prodora Ogrov.
- Vladarji nemške države so kmalu po uničenju madžarske moči obnovili oblast nad predeli nekdanje frankovske države.

- Razpadle so tesne državnopravne vezi med Bavarsko in deželo na njenem jugovzhodu → vojvodina Koroška (lastni vojvoda)
- Organizirano več mejnih krajin: Podravska krajina, Karantanska krajina, Savinjska krajina, Kranjska krajina, Furlanska krajina in Istrska krajina- podrejene koroškemu vojvodi.
- To organizacija je bila kratkotrajna, poimenovali so jo Velika Karantanija.
- Vojvoda postavljaj tudi mejne grofije.
- Po razpadu te organizacije, so te dežele neposredno prišle v roke vladarju.

Njen pomen za slovensko zgodovino?

Poleg številnih drugih dežel je vključevala tudi vzhodnoalpski slovanski poselitveni prostor v celoti in da je imel prav oblastnik tega prostora v njej osrednjo politično vlogo.

## NOVI RED

- Severno in južno od Karavank se vzpostavi prva velika zemljiška gospodstva.
  - Njihovi prejemniki so bili škofije.
  - Okrog leta 1000 si je salzburška nadškofija pridobila veliko posest v Podravju (središče: Ptuj), freisinška škofija pa veliko gospodstvo Loka (Škofja Loka)
  - Ministeriali – nižje, nesvobodno plemstvo, ki so živeli kot plemiči na gradovih in so za svojega gospoda opravljali vojaško- upravne naloge. Gospodi so z njimi delali kar so hoteli.
  - V poznem srednjem veku so se ministeriali začeli gospodarsko in družbeno vzpenjati → postali so svobodno plemstvo.
- 
- V prostoru pod Vzhodnimi Alpami se je začel intenziven gospodarski razvoj. Zgradili so prve gradove. Okrog njih so zrasla bivališča podložnega prebivalstva, kmetije, zaokrožene v vasi.
  - Od časov od slovanske nastanitve v vzhodnoalpski prostor pa do 16.stoletja ločimo 4 faze kolonizacije:
    - 1) Slovansko naseljevanje vzhodno alpskega prostora → 6.-9.stoletje
    - 2) Notranja in zunanja kolonizacija pod vodstvom zemljiških gospodstev → 10.-12.stoletje
    - 3) Poselitev višavja (Pohorje, Kozjak, Gorenjska, Kočevje,...) → 13.-15.stoletje
    - 4) Povezana z neagrarnimi oblikami gospodarstva na podeželju (fužine, rudarstvo,...) in ne več z vzpostavljanjem ali krepitevijo zemljiških gospodstev → po 15.stoletju

# DEŽELA KOT DOMOVINA oz. OBLIKOVANJE DEŽEL

---

- Dežela? Državica znotraj države.
- Dežele niso etnične tvorbe.
  
- Vladarji so bili deželni knezi, deželno plemstvo pa so sestavljali nižji plemiči.
  
- Nastale so 4 dežele: **Kranjska** (središče: Ljubljana, pod Kranjsko je spadala tudi Dolenjska)

**Koroška** ( Celovec)  
**Štajerska** ( Gradec)  
**Goriška** ( Gorica)

## KRONOLOGIJA DEŽEL

- 1) Štajerska
  - 2) Koroška (dolgo časa se je izoblikovala in dokončno se izoblikuje do 16.stoletja)
  - 3) Grofija Goriška (14.stoletje) → Dežela Goriška
  - 4) Kranjska
- Začetki dežele Štajerske so bili povezani s karantansko krajino, ki se je leta 1035 ločila od vojvodine Koroške.
  - Oblast v njej → rodbina Otokarji (na gradu Steyr)
  - Dežela Koroška nastala veliko pozneje kot Štajerska, isto Kranjska.
  - Goriška nastala iz posesti goriških grofov.
  - Do 16.stoletja so Habsburžani postali deželni knezi vseh dežel.
  - Deželna domovinska zavest- dežela je bila domovina, deželani so v deželnem knezu videli svojega pravega vladarja. Domovinska zavest je bil močnejša od narodne zavesti (18.,19. Stoletje)

## PLEMSTVO NA SLOVENSKEM

- Plemstvo je imelo obrambno funkcijo.
- Rodbine iz vrst visokega plemstva → deželni knezi → ustvarjati svoja dinastična ozemlja.

## RODBINA SPANHEIM

- na Koroškem

- imela je posesti južno od Koroške, na Kranjskem in v nekdanji Savinjski krajini, Ljubljanska kotlina in LJ

## GROFI IZ ANDECHSA

- Na Kranjskem
- Sedež: Kamnik

### TRAUNGAUCI

- Na Štajerskem
- Bavarskega rodu (tudi rodbina, ki je bila nameščena na Kranjskem)

### HEMIN ROD

- Hema+Villjem 2.
- Ona je bila bavarskega rodu, on pa je bil grof na Koroškem in Savinjski mejni grof)
- Imela sta velik del današnjega ozemlja, južni del današnje Avstrije.
- Ona je bila vplivna in bogata ženska!
- 2.polovica 13.stoletja- v boj za oblast nad območjem, kjer je živelo slovansko prebivalstvo se je vpletel češki kralj Otokar 2. Pšemysl → postane vojvoda na Štajerksem, oblast razširi na Koroško in Kranjsko → leta 1278- zmago dobijo Habsburžani.

- Rudolf 2.(nemški vladar) → po Otokarjevi smrti svojima sinovoma podeli Vojvodino Avstrijo in Štajersko
--

- HKRATI
----------

- Vzpon 2h plemiških rodbin – Goriški in Celjski grofi. V 14.,15. Stoletju dosežejo pomembne politične uspehe.
--

### GORIŠKI GROFI

- 1.omenjeni v zvezi z Gorico v 20ih letih 12.stoletja
- Vzpon: 13.stoletje
- Obsežna posestva- Posočje, Vipavska, Kras, Istra, Furlanija, Koroška
- Imeli odvetniške pravice
- Grof M.Goriški je bil v veliko pomoč Rudolfu Habsburškemu v boju proti Otokarju.
- Leta 1279 dobi od vladarja v zastavo Kranjsko in v fevd Vojvodino Koroško.
- Njihova posest pride v roke Habsburžanom (+GORICA)

### CELJSKI GROFI

- Center ozemelj: Na Slovenskem
- Posesti: Štajerska, Koroška, Kranjska, Celje
- Uraden jezik: nemščina

- Na gradu Žolnek
- Načrtno izbiranje ženina in neveste (tradicija)
- Moč Celjanov raste naprej
- Herman 2. Reši Sigimunda Luksemburškega → poroči se s Hermanovo hčerko Barbara
- Friderik → se oženi → a svojo ženo umori → poroči se z ljubeznijo Veroniko → Herman 2. Jo obtoži čarovništva → jo ubijejo, Friderika pa zaprejo → Friderikov stolp.
- Zadnji celjski grof je bil Ulrik 2. (sin Friderika 2.) → on je zadnji predstavnik celjske rodbine, umre zaradi atentata v Beogradu.

## TURŠKI VPADI

---

- Turki so v 14.stoletju širili proti severu
  - 1.) Plenilski napadi → močna osvajalna sila!
    - Širili so islam, vojno organizacijo in kulturo
    - Osvojitev Carigrada- leta 1453
    - Mahmed Osvajalec → pokoril Bosno in jo priključil svojemu imperiju.
    - Konec 15.stoletja pridejo na vrsto države Habsburžanov.
  - 2.) Leta 1415- prodrli v Ljubljano → dežele nezaščitene
    - Na deželnih stanovih so sprejeli nove obrambne rede (opremili so konjenico in pešce, mesta so mogla skrbeti za lastno obrambo)
    - Po letu 1469- siloviti turški vpadi na slovensko ozemlje. Napade se ni dalo obraniti, ker so bili tako močni in nepričakovani. Navadno so se usmerili samo v eno deželo, včasih tudi več hkrati. Bilo je približno 2-5 napadov na leto. Najbolj je trpela Kranjska.
    - Kmečko prebivalstvo je za zaščito uporabilo jame, zgradili so tabore (utrdbe), bilo jih je okoli 350. Prerasli so lahko v tako velike, da je en tabor sprejel 2000 ljudi.
  - 3.) Proti koncu 15.stoletja so se turški vpadi redčili. Spet so se razmahnilo v letih 1522-40 → sledijo ropanja po deželah.
    - Sulejman Veličastni → prizadeval si je zavzeti Dunaj → ko so hodili proti Dunaju, je bila zelo opustošena Štajerska.
- Od sredine 16.stoletja so se začeli turški vpadi spet redčiti

## NOTRANJA AVSTRIJA IN VOJNA KRAJINA

---

- Redčenje turških vpadov- tesno povezano s krepitvijo obrambe habsburških dežel. Maksimilijan 1. Ustanovi gornje in srednje avstrijske rodbinske dežele → v njih ustanovi državne urade.
- Štajerska, Koroška, Kranjska, Goriška → povezane v skupino Notranja Avstrija oz. Notranjeavstrijske dežele → Namen?
- Boljša protiturška obramba, ki je bila odvisna od dobrega signalnega obveščanja in signalnih točk.
- Leta 1530- sklep o imenovanju skupnega vojaškega vodstva → Karel 2. Jih poveže v skoraj samostojno državo z glavnim mestom Gradcem.
- Protiturška obramba → naj bi bila zunaj svojih ozemelj → na Hrvaškem → obrambni pas → Vojna Krajina → deželni stanovi N.Avstrije dobijo pravico zasedati oficirska in uradniška mesta v Vojni Krajini.

## KMETJE

---

- Bili so prisiljeni ukvarjati se z neagrarnimi dejavnostmi.
- Njihovi gospodarji so uveljavili denarne dajatve. Fevdalci so povečali svoje dohodke , kmetom pa tlako → pojavijo se razlike v premoženju med kmeti.
  
- Kmeti se delijo na
  - 1.) GRUNTARJI (+kmetija)
  - 2.) KAJŽARJI(malo posesti+ skromno prebivališče)
  - 3.) BAJTARJI(brez zemlje, stalno prebivališče)
  - 4.) GOSTAČI(brez stalnega prebivališča)
  
- Vzroki za upore?
  - 1.) Povezani z agrarno krizo
  - 2.) Povezani z gospodarskimi posebnostmi habsburških dežel
  - 3.) Povečanje, uvajanje dajatev, več dni tlake
  - 4.) Vojaška služba
  - 5.) Kmet hoče ohraniti staro pravdo.



- VELIKI KMEČKI UPORI → proti novim sistemom.
- KRAJEVNI → posledica lokalnih težav.

### 1. KMEČKI UPOR

- Kdaj? 1478
- Kje? Na Koroškem
- Zakaj?

Nezaščiteno podeželje ob turških vpadih → kmetje povezani v kmečko zvezo (opozarjali so, da bodo prenehal plačevati dajatve) → prišlo je do sprememb v denarnih dajatvah → kmetje+rudarji+obrtniki+beljaški meščani- prenehali plačevati davke → denar porabili za delovanje kmečke zveze, sodnike, zahtevali pravice → cesar ukaže upor zatreti → pridejo turki! → upornike razgnali in 3 tedne plenili po Koroškem → kaznovanje vodij upora.

### 2. VSESLOVENSKI KMEČKI UPOR

- Kdaj? 1515
- Kje? Kranjska, Koroška, Štajerska
- Zakaj?

Uporniki hoteli vrnitev stare pravde, sprostitev kmečke obrti in trgovine → vzroki za kmečko upiranje so se razlikovali od območja do območja → zavrnilo so pogovore z odposlanci → sami se odpravijo k cesarju → tisti, ki so ostali doma, so osvajali in napadali gradove → velik uspeh, plemstvo se je umikalo → organizacija je temeljila na obrambi pred turki → vojska jih je nekatere pregnala → upor je bil zatrt → voditelje pobesili → 'uporniški pfening' → za obnovo gradov so povečali tlako.

Pojavijo se prve slovenske tiskane besede.

### 3. HRVAŠKO- SLOVENSKI UPOR

- Kdaj? 1573
- Kje? Na meji Hrvaške in Slovenije.
- Zakaj?

Razmere, ki so bile na posestvih Franja Tahija, so bile grozne → ekonomske zlorabe, zlorabljanje žena in hčerk kmetov → 1571 napad na njegove izterjevalce → 1572 pregnali njegovo družino → 17.1.1573- UPOR! → pridobitev vojaških izkušenj → cilj: ustanoviti pravo kmečko državo pod okriljem cesarja → Gregoričev oddelek pri napadih razbeži → bitka pri Stubici → zlomljen upor, maščevanje fevdalcev → pritisk zemljiških gospostev se po uporu poveča.

### 4. TOLMINSKI KMEČKI UPOR

- Kdaj? 1713
- Kje? Tolmin
- Zakaj?

Izbruhne zaradi novih državnih davkov in izsiljevanja → upor usmerjen proti fevdalcem in državni oblast → v Gorici so osvobodili svoje zaprte tovariše → povezali so se v trdo kmečko zvezo → proti Kranjski → poslana četa proti njim (iz Vojne Krajine) → upor zatrt, vodje zaprte in umorjene.

## REFORMACIJA

---

- Začetki reformacije povezani s humanistično mislijo (širila se je iz Severne Istre)
- Predstavniki humanizma: Peter Pavel Vergerij- najprej je bil proti reformaciji, nato pa je sprejel njene ideje → velik vpliv je imel na P. Trubarja → ideje reformacije sprejel tudi Peter Bonomo → ki tudi vpliva na Trubarja.
- Reformacijski krožki
- Ideje širili študentje, trgovci, potovalci, ...
- 1500- Katekizem in Abecednik
  
- La 1572- vladar Notranjeavstrijskih dežel je popustil štajerskemu plemstvu in mu dovolil svobodo vesti in bogoslužja, imenovanje predikantov in organizacijo šol → razširjeno po vseh deželah → imenovano 'bruška verska pomiritev' → s tem reformacija na Slovenskem doseže svoj vrh.
  
- Privrženci začnejo prevajati Biblijo v slovenščino
  
- **Sveto pismo (Jurij Dalmatin - 1584)** bi morala biti natiskana v Ljubljani, a je obrtnik zaprl tiskarno in se preselil v Nemčijo → 1500 izvodov izšlo v Wittenbergu.

- **Zimske urice-Adam Bohorič-1584**
  
- **Večjezični slovar (tudi slovenščina) - H. Megister**

### ONSTRAN MURE(PREKMURJE)

- Se ohrani tudi takrat, ko so Notranje dežele šle skozi protireformacijski proces rekatolizacije.
- Del Ogrskega kraljestva
- Nekateri sprejeli Luthrove nauke in Calvinizem
- Konec 16. Stoletja → Prekmurski kraji že povsem protestantski, katolištvo se izgubi
- Rudolf 2. ni mogel izvajati protireformacije.
- 1606- svoboda veroizpovedi
- Rodbina Bauffy → prehod v katolištvo- utrdba katoliške cerkve
- Zgornji del Prekmurja- katolištvo se spet uveljavi proti koncu 17. Stoletja

## SEVERNA ISTRA

- Reformacija se ni uveljavila
- Cerkev pod državnim nadzorom, cerkvene službe v rokah beneških plemstev
- Reformacije niso potrebovali za svojo politično uveljavitev.

**Jezuíti** so skupnost moških redovnikov rimskokatoliške cerkve ali družba Jezusova

## PROTIREFORMACIJA

---

- Bruška verska pomiritev- odvisna od potrebe po denarju za protiturško obrambo → če so rabili denar so deželni stanovi popuščali
- Nadvojvodin položaj se okrepi → bil je vnet katoličan → ponovna katolizacija svojih dežel → protestantizem močan; vendar se ni mogel širiti in utrditi
- REKATOLIZACIJA- široka akcija!
  - 1.) Lotil se je šibkega protestantizma na Goriškem
  - 2.) Prepoved prot. Tiska v Ljubljani in Kranjskem
  - 3.) Rekatolizacija cerk. Posestev na Gorenjskem
  - 4.) Odstavil prot. mestne sodnike in svetnike ter predikante
- Fernand 2- nadaljuje protireformacijo
  - Prepove protestantsko bogoslužje, ukinitvev protestantskih šol, izgon predikantov, zažig protestantskih knjig, rušitev cerkev, uničevanje grobišč
  - Izgon plemičev, ki se niso bili pripravljene odpovedati protestantizmu → REFORMACIJSKA KOMISIJA
- Začetek 17.stoletja → katolištvo že postalo prevladujoče in konec protestantizma
- USPEŠNA PROTIREFORMACIJA → večja izobraženost duhovščine, razmah verskega življenja, škofjeloška pasijonska procesija
- Tomaž Hren- zavzemanje za slovenski jezik!

## BAROK

- 17. → sredina 18.stoletja
- Odraz zmage katolištva in vzpostavitve absolutizma

BAROČNE CERKVE so bile bogato okrašene in so ljudem dajale občutek občudovanja cerkve. Gradove pa so spremenili v palače in dvorce.

LJUBLJANA je vsebovala nove baročne stavbe, npr. Vodnjak 3h Kranjskih rek. Pojavi se tudi Akademija dejavnih Ljubljančanov (1693)

## REFORME MT IN J2

---

- Marija Terezija je vladala od leta 1740-80 → nasledi jo njen sin Jožef 2., ki vlada vse do 1790
- Oče Marije= Karel 6, VPRAŠANJE? KDO BO NASLEDNIK? → Pragmatična sankcija(možnost, da ženska zavlada)
- Namen reform: utrdba države, neka nujnost, povečati dohodke države, centralizirati oblast.

### VOJAŠKE IN DAVČNE REFORME

- Davke je začelo plačevati tudi plemstvo → terezijanski in jožefinski kataster!
- Organizirana vojska, naborni okraj, vojaška obveznost → obvezna za kmete in meščane, bila je dosmrtna ali do nezmožnosti.

### UPRAVNE REFORME

- Stanovom je iz rok vzela sodstvo
- Ustanovili so kresije
- Uradniške službe so dodeljevali izobraženim ljudem.
- Upravne stavbe in enote naj bi bile na Dunaju, za lažje vodenje.
- OKRAJ → KRESIJA → DEŽELA → GUBERNIJ :

- 1.) Štajerska- Kranjska-Koroška (Gradec)
- 2.) Trst-Goriška-Gradiščanska (Trst)

### KMETIJSKE REFORME

- Večja skrb za kmete
- Robotniški patent (3/teden tlaka)
- Nevoljniški patent (kmet lahko zapusti zemljo)
- Srenjska zemlja
- Uvedba koruze in krompirja, tepk, nove pasme, čebelarstvo
- Pospeševanje gnojenja → hlevska živinoreja

### NEAGRARNE REFORME

- Prepoved uvoz surovin
- Razvoj manufaktur

- Nastanek manjkajočih obrtnih dejavnosti
- Odpravljanje notranje carine
- Rudarstvo (v Idriji, Koroška)

#### *ŠOLSKE REFORME*

- Splošna šolska obveznost, od 6.-12. leta starosti.
- TRIVIALKE(1 leto) – branje, pisanje, verouk, računanje
- GLAVNE ŠOLE- osnovni predmeti+ nemščina, naravoslovje, zgodovina, zemljepis
- NORMALKE- poglobljen predmetnik, priprave na gimnazijo